

Olha Muratova

UKRAINIAN LITERARY MOVEMENT 'SHISTDESYATNYTSTVO' AS A PHENOMENON OF THE PARTY LEADERSHIP OF THE 'THAW'

The article considers the origination process of Ukrainian literary movement 'shistdesyatnystvo' in the light of the Soviet government's literary-artistic policy as well as the changes of the ideological grounding of this policy due to the change of the party leadership. Ukrainian and foreign historiography has been reviewed. A complex of objective historical prerequisites, both inner and outer, that caused the appearance of Ukrainian literary movement 'shistdesyatnystvo' during the epoch of the Thaw has been defined. The scope of manifestation of liberalization in the sphere of literature and art has been analyzed; the attention has been paid to Soviet leadership inconsistency in pursuing literary-artistic policy. Two dramatically opposite stages of relationship development of literary intellectuals and the authority during the Thaw period have been distinguished: the first (1956 - 1959) is seemingly demonstrational retreat from Stalin's methods of control, criticism of Stalinism, certain liberalization in the sphere of literary-artistic activity in order to consolidate Khrushchev's power; the second (1960 - 1964) is a gradual retreat from the policy of liberalization to centralization of power, a return to Stalin's methodology of control and as a result the limitation of freedom of creative artists within the framework of artistic creative method dominant in the Soviet Union. For the first time in domestic historiography alongside with the traditional, both published and non-published, document base works of prose and poetry have been used as a historical source; these are works of cohort of Ukrainian creative artists called 'shistdesyatnyky' who made themselves widely known during the epoch of the so called Khrushchev's Thaw. The rise of cultural opposition in the circles of literary-artistic intellectuals of Ukraine caused by winding down the process of liberalization in all the spheres of life of the country during the second stage of the Thaw has been proved.

Key words: the epoch of the Thaw, the Soviet government, literary-artistic policy, a method of socialist realism, literary process, shistdesyatnystvo, cultural opposition.

© О. Муратова

Надійшла до редакції 13.03.2013

УДК 796.42:327.54

ПРОБЛЕМА УЧАСТІ БРИТАНСЬКОЇ КОМАНДИ В ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРАХ 1980 РОКУ

ВІКТОРІЯ САДИКОВА,

аспірант Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

Статтю присвячено історії спорту, темі «спорт і політика», Літнім Олімпійським іграм у Москві 1980 р., а саме - проблемі участі в них команди Великої Британії, зокрема, її ставленню до бойкоту Олімпіади. Увагу зосереджено на виявленні головної причини бойкоту та дослідженні ролі урядів Великої Британії та США в його організації.

Ключові слова: Олімпійські ігри 1980 р., бойкот, Велика Британія, США, СРСР.

Постановка проблеми та стан її вивчення. Питання участі в Олімпійських іграх у британсько-радянському співробітництві є цікавою та актуальною темою для дослідження з огляду на недостатнє її вивчення в українській та зарубіжній історіографії, а також через відсутність об'єктивної оцінки цих подій. Доцільно зосередити увагу на тому, що вивчення окресленої проблематики є неможливим без урахування "фактора конфлікту" під час проведення міжнародних спортивних змагань. Цим фактором є "бойкот Олімпіади 1980 р." у Москві Великою Британією. Проте, досліджуючи сутність цієї проблеми, варто звернути увагу на роль США в названому процесі.

Зважаючи на те, що Олімпійські ігри в Москві 1980 р. дотепер не були предметом окремого фун-

даментального наукового дослідження, варто брати до уваги та критично оцінювати праці, які безпосередньо чи опосередковано стосуються теми. Проблему бойкоту Олімпіади-80 як відповідь на ворожі дії СРСР стосовно Афганістану побіжно розглядали радянська дослідниця І. Н. Щелокова на сторінках праці "Проблеми європейської безпеки та політика Англії" та політик, посол СРСР у Великій Британії В. І. Попов у монографії "Маргарет Тетчер: людина і політик". На головній ролі США в організації бойкоту Олімпійських ігор 1980 р. наголошує російська дослідниця О. М. Золина в дисертації "Радянсько-Британське політичне співробітництво (кінець 1980-х - початок 1990-х рр.)". Протилежної точки зору дотримується сучасний російський науковець А. Смот-

№ 2 (122) березень-квітень 2013 р.

ров у статті "Маргарет Тетчер - головний ініціатор бойкоту Олімпіади-80 у Москві", убачаючи керівну роль Великої Британії в бойкотуванні літньої Олімпіади в Москві [1-4].

Джерельна база нашого дослідження базується передусім на матеріалах архіву М. Тетчер та Національного британського архіву з урахуванням відсутності ґрунтовних наукових досліджень із питання. Документи зазначених архівів є першоджерелами, що засвідчує їх цінність для дослідження обраної проблеми. Головну увагу варто зосередити на листуванні британського прем'єр-міністра М. Тетчер із Головою Британського олімпійського комітету (БОК) Денісом Фолловсом, оскільки це листування засвідчувало розбіжність поглядів обох діячів на підготовку бойкоту. Натомість свідченням подібності поглядів обох політиків став лист міністра закордонних справ Великої Британії (1979-1982 рр.) лорда П. Каррінгтона до Д. Фолловса. Окремо варто зосередити увагу на дослідженні меморандумів та телеграм вищого державного керівництва США до керівництва Міністерства закордонних справ Великої Британії й у справах Співдружності (Форін Офіс), присвячених вирішенню проблеми участі в Олімпійських іграх 1980 р. британської збірної чи відхилення нею запрошення до Москви [5-12].

Мета - виявлення головної причини бойкоту та дослідження ролі урядів Великої Британії та США в його організації.

Виклад основного матеріалу. Загострення політичного протистояння між блоками НАТО та Організацією Варшавського договору (ОВД) у період "холодної війни" негативно вплинуло на перебіг XXII Олімпійських ігор 1980 р. у Москві, а саме: зумовило їх "бойкот" Великою Британією. Головною причиною такої акції стало введення радянських військ 25 грудня 1979 р. до Афганістану, що значно посилювало антирадянську спрямованість дій британського прем'єр-міністра М. Тетчер. Варто звернути увагу на те, що ще в XIX столітті Афганістан був предметом непорозуміння між Росією й Англією. Володіння Афганістаном було важливим для Британії за собом зміцнення її позицій у Південно-Східній Азії. Після приходу радянських військ до країни британський уряд розірвав усі зв'язки з Афганістаном. Лондон закликав членів ЄС та НАТО до введення санкцій проти СРСР. Британський уряд кваліфікував дії СРСР як агресію, а зовнішню політику СРСР як таку, що загрожує інтересам усіх народів. 29 грудня 1979 р. М. Тетчер надіслала протест радянському керівництву з приводу афганської акції, а через день заявила про необхідність перегляду "всього комплексу відносин із СРСР". У жовтні - листопаді 1979 р. прем'єр-міністр Британії відкрито виступила із закликами "вести розмову з СРСР із позиції сили" [2, с. 156].

Незважаючи на це, не варто робити поспішні висновки з приводу того, що головним ініціатором бойкоту Олімпіади-80 є Велика Британія. Адже ідею бойкоту Олімпійських ігор 1980 р. як протесту проти введення радянських військ до Афганістану було висловлено США на зустрічі НАТО 1 січня 1980 р. Під час цієї зустрічі Держдепартаментом США було створено штаб групи бойкоту Олімпіади та обрано його головою американського політика Нельсона Ледскі, який наголосив на тому, що "головним ініціатором ідеї бойкоту були, у першу чергу, Велика Британія та Канада, а вже потім США" [4].

Британським урядом було заявлено про "бойкот"

Олімпійських ігор у Москві 28 січня 1980 р. під час виступу М. Тетчер у парламенті. Британський прем'єр, незважаючи на масове незадоволення англійських спортсменів, пропонувала перенести проведення Олімпійських ігор із радянської столиці до іншого місця [1, с. 134]. Вона звернулася до них із закликом відмовитись від поїздки до Москви, посилаючись на продовження окупації Афганістану Радянським Союзом та безжальним пригнобленням СРСР афганських людей, і відправила декілька листів голові Британського олімпійського комітету Д. Фолловсу, рекомендуючи бойкотувати московську Олімпіаду [5]. Британський прем'єр намагалась зосередити увагу Д. Фолловса на відмові Олімпійських комітетів США та Федеративної Республіки Німеччини від участі в Олімпійських іграх 1980 р. На думку М. Тетчер, відсутність команд цих країн на Олімпіаді мала позбавити московські Ігри міжнародного значення та честі називатися Олімпійськими, а медалі, отримані в Москві, мали б меншу цінність, ніж зазвичай [5]. Очільник БОК, на вищезазначені заяви глави британського уряду відповідав, що про результати дискусії із цього приводу в представницьких органах Асоціації олімпійського спорту він особисто мав повідомити М. Тетчер [6].

Позицію американців стосовно Олімпіади в Москві було виголошено президентом США Дж. Картером у листі від 29 лютого 1980 р. до Генерального секретаря ЦК КПРС (1966-1982 рр.), Голови Президіуму Верховної Ради СРСР Л. Брежнєва. У своєму документі американський лідер пояснював відмову США від участі в іграх, посилаючись на події в Афганістані. На його думку, виведення радянських військ із країни дозволило б вчасно провести ігри. За його словами, цей крок мав сприяти співпраці США з СРСР [10].

Лондон був солідарним із позицією адміністрації Дж. Картера стосовно Афганістану й узяв на себе роль координатора антирадянських акцій серед західноєвропейських держав та країн, що розвиваються [1, с. 133]. У лютому - березні 1980 р. урядом М. Тетчер було прийнято рішення про заборону видавати субсидії спортсменам на поїздки до Москви, заборону надавати відпустку спортсменам - державним службовцям, які можуть бути включеними до збірної олімпійської команди, також було прийнято рішення щодо ліквідації посади олімпійського аташе в британському посольстві в Москві [1, с. 133]. У листі М. Тетчер до Д. Фолловса від 19 березня 1980 р. йшлося про те, що "за ініціативою уряду в березні 1980 р. у палаті громад було проведено дебати щодо участі британських спортсменів у літніх іграх у Москві, за результатами яких було прийнято резолюцію стосовно бойкоту ігор" [5]. Таким чином, уряд М. Тетчер приєднувався до спроби адміністрації США бойкотувати Олімпіаду в Москві та максимально ускладнив умови для подальшої британсько-радянської співпраці.

Н. Ледскі у зверненні від 8 березня 1980 р. до Державного секретаря США Сайруса Венса (січень 1977 - квітень 1980 рр.) відзначав, що завдяки величезним зусиллям його групи бойкотувати Олімпіаду в Москві більш ніж 50 держав, урахувавши держави Третього світу, такі як Нігерія та Бразилія, стали на бік Сполучених Штатів, у той час як "прихильники бойкоту" - Велика Британія та Австралія - зволікали з відповіддю [3, с. 17].

Загалом варто відзначити довготривалість процесу прийняття рішень державами та Національними

ми олімпійськими комітетами, включаючи Американський олімпійський комітет, щодо прийняття або відхилення запрошень до Москви в надії на зміну ситуації в Афганістані. Ураховуючи вищезазначені обставини, США прагнули проведення так званих "альтернативних ігор" [9]. Із цією метою американським керівництвом у перші дні березня 1980 р. було відправлено ряд листів до Міністерств закордонних справ Великої Британії, Австралії, Китаю, Західної Німеччини, Франції, Італії, Японії та Кенії із закликами взяти участь в альтернативних іграх за умови бойкотування московських Ігор національними олімпійськими комітетами [9]. Виконавчим Департаментом Американського олімпійського комітету (АОК) на 15 березня було заплановано скликання зборів із метою оприлюднення резолюції президента Дж. Картера, підтриманої АОК, про відмову США від участі в Олімпіаді в Москві. Завданням АОК була затримка, принаймні до травня 1980 р., відправлення до Москви листа з відмовою американської команди від участі у літніх Іграх. З метою організації альтернативних ігор США було заплановано на 17-18 березня 1980 р. міжурядову зустріч у Женеві, учасниками якої мали стати США, Велика Британія, Австралія, Нідерланди, Саудівська Аравія, Філіппіни, Кенія, Судан, Коста Ріка, Домініканська Республіка та Канада в якості спостерігача. Метою зустрічі було прийняття рішень щодо конкретного часу, місця та учасників альтернативних ігор, запланованих на кінець серпня. Згідно з заявами Н. Ледскі, "британці, австралійці та кенійці були готові провести декілька ігор на своїй території. Кілька американських міст із нетерпінням чекали на ігри цього серпня" [9].

Організацією "альтернативних ігор" займався Білий дім, співпрацюючи із зацікавленими приватними особами. До їх компетенції входила організація громадських об'єднань, головним завданням яких було одержання грошової допомоги від фізичних та юридичних осіб для сприяння майбутнім іграм [9].

У меморандумі юрисконсульта Білого дому в адміністрації Дж. Картера лорда Ллойда Катлера від 20 березня 1980 р. йшлося про його участь 17-19 березня у дванадцяти державних зустрічах, присвячених організації "альтернативних ігор", названих ним "Постолімпійським міжнародним спортивним фестивалем" [11]. Особливу увагу ним було зосереджено на приватній зустрічі в Женеві з виконавчим директором Міжнародного олімпійського комітету мадам Берліоукс, Головою Федерації міжнародних спортивних федерацій містером Келлером, британським Державним Міністром Форін Офісу Дугласом Хардом та в Лондоні з Головою Британського олімпійського комітету (БОК) сером Денісом Фолловсом. Підсумовуючи результати проведених зустрічей, Л. Катлер відзначав непорушність переконань Д. Фолловса щодо участі Великої Британії в Олімпіаді 1980 р., про що свідчило його листування з британським прем'єром [7, 11]. Згідно із заявами Голови БОК: "Комітет 25 травня мав прийняти запрошення до Москви". За словами Л. Катлера, "Денніс Фолловс - Олімпієць, який покладав усі надії як громадянин Заходу на спорт як останню надію на мир у всьому світі" [7]. Британський олімпійський комітет, незважаючи на тиск уряду та засобів інформації, намагався довести, що спорт повинен залишатись поза сферою політики й постановки питання про прийняття запрошення на Олімпіаду, одержане ще у вересні 1978 року, є недоречною [1, с. 135]. Однак, на думку Л. Катлера, його погляди для М. Тетчер та прези-

дента США Дж. Картера були неприйнятними. За словами Л. Катлера, бойкот та проведення "альтернативних ігор", на думку багатьох європейських спортивних організацій, були "подвійним злом" [11]. Однак, за словами американського юрисконсульта, "Американський олімпійський комітет та національні спортивні організації виступають на підтримку фестивалю" ["альтернативних ігор" - В. С.] [11].

Проте бойкот керівництвом Великої Британії та США Олімпійських ігор 1980 р. у Москві ставив перед Британським олімпійським комітетом низку питань, які потребували вирішення: 1) проблема підготовки атлетів до ігор чи її припинення; 2) питання фінансування БОК у Москві; 3) можливість завдати збитків п'яти тис. фанатів, які придбали туристичні путівки до Москви [11]. За словами Л. Катлера, "Д. Фолловс категорично був налаштований на відстрочення рішень європейських національних олімпійських комітетів щодо відмови від участі в московській Олімпіаді. Він наголошував на своєму прагненні відправити британську команду як свідчення успадкування Британським олімпійським комітетом олімпійських принципів, у той час як інші Національні олімпійські комітети підкорялися рішенням їх урядів" [11].

На засіданні 25 березня БОК прийняв рішення, "не гаючи часу, прийняти запрошення щодо відправлення національної олімпійської збірної до Москви" [1, с. 135]. Президент БОК Д. Фолловс заявив, що це рішення було прийняте в інтересах спортсменів, які провели ґрунтовну підготовку до Олімпіади. Спорт, за його словами, мав сприяти зміцненню контактів між народами, а не руйнувати їх [1, с. 135; 7]. Позиція Д. Фолловса з приводу протистояння бойкоту Олімпійських ігор активно підтримувалась лордом П. Каррінгтоном. У своєму листі до Голови БОК від 10 червня 1980 р. П. Каррінгтон висловлював подяку Д. Фолловсу за протидію рішенням британського уряду [8]. Однак М. Тетчер мала іншу точку зору на цю проблему, оскільки рішення БОК прийняти запрошення до Москви мало спричинити катастрофічний вплив на престиж уряду як у межах країни, так і за кордоном. Це засвідчило б іншим західноєвропейським урядам та Національним олімпійським комітетам неможливість підготовки ефективного бойкоту [11].

Головними скептиками бойкоту Олімпіади 1980 р. у Москві були згадані вище мадам Берліоукс та містер Келлер. Мадам Берліоукс, спілкуючись із Л. Катлером, наголошувала на нерозумінні нею політики США, а саме - політичної потреби для продовження бойкоту, зважаючи на наближення нових президентських виборів у США. Вона також наголошувала на тому, що її дискусії з американською телевізійною мережею Ен-Би-Сі свідчать про участь американської команди в Олімпійських іграх у Москві. Усупереч цим сумнівам, мадам Берліоукс та містер Келлер вбачали реальний ризик у тому, що більшість західних європейських урядів та Національних олімпійських комітетів стануть на бік бойкоту. З метою зашкодити розвитку подій таким чином мадам Берліоукс та містер Келлер прийняли рішення про зміну правил Міжнародного олімпійського комітету щодо участі спортсменів в Олімпіаді-80. Атлетам в індивідуальному порядку надавався дозвіл брати участь в Олімпійських іграх у разі відхилення їхніми Національними олімпійськими комітетами запрошень до Москви [11]. Однак, за словами Л. Катлера, незважаючи на вищезазначені заходи, перспективи для здійснення бойкоту зали-

шалися значними. Свідченням цьому виступала й телеграма від 12 червня 1980 р. американського дипломата Лоя Хендерсона до Офісу Британської Співдружності [12].

Літня Олімпіада в Москві відбулася вчасно в період з 19 липня до 3 серпня 1980 р. Відсутність команд США та ще близько 60 країн світу (Канади, Туреччини, Пд. Кореї, Японії, ФРН) компенсувала присутність на спортивних змаганнях команд із 81 держави, у тому числі із Великої Британії, Франції, Австралії та Греції [4]. Однак варто наголосити на тому, що, незважаючи на тиск уряду, британські спортсмени приїхали на Ігри в індивідуальному порядку та виступали, згідно з дозволом їхніх олімпійських комітетів, під Олімпійським прапором.

Висновки

Бойкот Олімпійських ігор 1980 р. у Москві мав на меті стимулювати масовий протест країн світу проти агресивної політики СРСР у кінці 1970-х рр. стосовно Афганістану шляхом тиску на Національні олімпійські комітети світових держав. Відзначимо, що, незважаючи на діяльність Великої Британії у фарватері зовнішньополітичного курсу США, зокрема стосовно ініціювання та організації ними бойкоту, залучення її [Великої Британії - В. Садикова] до цього заходу супроводжувалося певними труднощами, що, у свою чергу, є свідченням відмінності інтересів обох держав. Це засвідчило пошук Великою Британією власних підходів до вирішення міжнародних проблем і сприяло участі країни, нехай із обмеженою кількістю спортсменів, у літніх Олімпійських іграх 1980 р.

Дослідження наукової проблеми, що розглядається в цій статті, може бути корисним для вивчення в майбутньому особливостей впливу "бойкоту Олімпійських ігор 1980 р." на перебіг політичного співробітництва Великої Британії з СРСР.

ЛІТЕРАТУРА

1. Щелокова И. Н. Проблемы европейской безопасности и политика Англии / И. Н. Щелокова. - М. : Междунар. отношения, 1982. - 168 с.
2. Попов В. И. Маргарет Тэтчер: человек и политик (взгляд российского дипломата) / В. И. Попов. - [2-е, доп. изд.]. - М. : Междунар. отношения, 2000. - 464 с.
3. Золина О. М. Советско-британские политическое сотрудничество (конец 1970-х - начало 1990-х гг.) : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. ист. наук : спец. 07.00.02 "Отечественная история" / О. М. Золина. - Воронеж, 2012. - 24 с.
4. Смотров А. Маргарет Тэтчер - главный инициатор бойкота Олимпиады-80 в Москве / А. Смотров // РИА "Новости" [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://ria.ru/world/20101230/315220736.html#13584304501403&message=resize&relto=login&action=removeClass&value=registration>.
5. The letter from the Prime Minister M. Thatcher to Sir D. Follows. - May 20, 1980. - London / Moscow Olympic Games. Sport: UK participation in Moscow Olympic Games following the Soviet invasion of Afghanistan // The National Archives [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/SearchUI/image/Index/C11555884?index=2&page=24&source=18923>; <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/SearchUI/image/Index/C11555884?index=3&page=24&source=18923>.
6. The letter from Sir D. Follows to the Prime Minister M. Thatcher. - May 22, 1980. - London / Moscow Olympic Games. Sport: UK participation in Moscow Olympic Games following the Soviet invasion of Afghanistan // The National Archives [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/SearchUI/image/Index/C11555884?index=1&page=23&source=18923>.
7. The letter from Sir D. Follows to the Prime Minister M. Thatcher. Olympic Games - Moscow. - May 29, 1980. - London / Moscow Olympic Games. Sport: UK participation in Moscow Olympic Games following the Soviet invasion of Afghanistan // The National Archives [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/SearchUI/image/Index/C11555884?index=1&page=18&source=18923>.
8. The letter from Lord Carrington to Sir D. Follows. - June 10, 1980. - London / Moscow Olympic Games. Sport: UK participation in Moscow Olympic Games following the Soviet invasion of Afghanistan // The National Archives [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/SearchUI/image/Index/C11555884?index=4&page=9&source=18923>.
9. Briefing memorandum from N. Ledsky to the Secretary. State Department brief on Olympic boycott ('starch ... slowly going out'). - March 8, 1980. - Washington / Boycott of the Moscow Olympics, 1980 // Margaret Thatcher foundation. Archive Carter Library [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.margaretthatcher.org/speeches/displaydocument.asp?docid=110483>.
10. Memorandum from Z. Brzezinski to the President Carter (criticises proposed approach to Soviets). - February 29, 1980. - Washington / Boycott of the Moscow Olympics, 1980 // Margaret Thatcher foundation. Archive Carter Library [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.margaretthatcher.org/speeches/displaydocument.asp?docid=110497>.
11. Memorandum of L. Cutler. L. Cutler memo on state of boycott (may lose the British). - March 20, 1980. - Washington / Boycott of the Moscow Olympics, 1980 // Margaret Thatcher foundation. Archive Carter Library [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.margaretthatcher.org/speeches/displaydocument.asp?docid=110484>.
12. The telegram № 2218 from L. Henderson to FCO (British Foreign & Commonwealth Office). Olympics. - June 12, 1980. - London / Moscow Olympic Games. Sport: UK participation in Moscow Olympic Games following the Soviet invasion of Afghanistan // The National Archives [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/SearchUI/image/Index/C11555884?index=2&page=9&source=18923>.

REFERENCES

1. Shchelokova Y. N. (1982), *European security and politics of England, International relations*, Moscow, 168 p.
2. Popov V. Y. (2000), *Margaret Thatcher: a man and a politician (a view of the Russian diplomat)*, International relations, Moscow, 464 p.
3. Zolyna O. M. (2012), *Soviet-British political cooperation (late 1970s - early 1990s)*. Abstract of thesis for the degree of candidate of historical sciences in specialty 07.00.02 "History of Russia", Voronezh, 24 p.
4. Smotrov A. (2010), *Margaret Thatcher - the main initiator of the boycott of the Olympics-80 in Moscow*, available at: <http://ria.ru/world/20101230/315220736.html#13584304501403&message=resize&relto=login&action=removeClass&value=registration> (rus).
5. The National Archives, available at: <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/SearchUI/image/Index/C11555884?index=2&page=24&source=18923>; <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/SearchUI/image/Index/C11555884?index=3&page=24&source=18923>.
6. The National Archives, available at: <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/SearchUI/image/Index/C11555884?index=1&page=23&source=18923>.
7. The National Archives, available at: <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/SearchUI/image/Index/C11555884?index=1&page=18&source=18923>.
8. The National Archives, available at: <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/SearchUI/image/Index/C11555884?index=4&page=9&source=18923>.

№ 2 (122) березень-квітень 2013 р.

9. Margaret Thatcher foundation, available at: <http://www.margaretthatcher.org/speeches/displaydocument.asp?docid=110483>.

10. Margaret Thatcher foundation, available at: <http://www.margaretthatcher.org/speeches/displaydocument.asp?docid=110497>.

11. Margaret Thatcher foundation, available at: <http://www.margaretthatcher.org/speeches/displaydocument.asp?docid=110484>.

12. The National Archives, available at: <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/SearchUI/image/Index/C11555884?index=2&page=9&source=18923>.

Viktoriia Sadykova

THE PROBLEM OF PARTICIPATION THE BRITISH TEAM AT THE OLYMPIC GAMES IN 1980

This article is devoted to the Summer Olympics in Moscow in 1980, specifically, the issue of participation the team from Great Britain, which was manifested in the "boycott the Olympics". Paid attention to display the main cause of the boycott and study the role of the British and American governments in its organization.

The article notes, that boycott the Olympic Games in Moscow was the impetus for a mass protest the countries of the world against the aggressive policy of the USSR in the late 1970s towards Afghanistan, by pressure on the National Olympic Committees of world powers.

The article contains information about the most discussion questions concerning American "alternative games" or the "post - Olympics International Sports Festival" as an alternative summer Olympic Games in Moscow. The novelty of this problem is that British-soviet relations especially in the sphere of sport in 1980 will be researched for the first time. During their negotiations the leaders from Great Britain, the USA and the USSR touched upon the problems of British, American and Soviet foreign policy and intensification of their positions on the international area.

The article states, that the main initiator the boycott of Olympics in 1980 was the U.S.A, not Great Britain.

Key words: Olympic Games in 1980, boycott, Great Britain, the USA, the USSR.

© В. Садикова

Надійшла до редакції 28.03.2013

УДК 94(470+571)"18/19"

ПРОУРЯДОВІ АГРАРНІ ІНІЦІАТИВИ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ ст. В ОЦІНЦІ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ІСТОРИКІВ (КОРОТКИЙ ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ ОГЛЯД)

ЗІНАЇДА СВЯЩЕНКО,

кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та правознавства
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

У статті проаналізовані погляди сучасних українських істориків на аграрну проблему в Російській імперії на початку ХХ ст. Наголос зроблений на питанні проурядових аграрних ініціатив. Також аналізуються серйозні позитивні зрушення в розвитку сучасної української історіографії стосовно заторкнутої проблеми.

Ключові слова: аграрне питання, Російська імперія, аграрні ініціативи, сучасні українські історики, історіографія.

Постановка проблеми та стан її вивчення. На нинішньому етапі розвитку української історичної науки все актуальніше постає питання історіографічного осмислення історії селянства, особливо початку ХХ ст., коли загострилися аграрні й соціальні відносини, відбувався пошук моделей селянських реформ, а общинне право вступало в суперечність із ринковою економікою.

Сучасні економічні труднощі й, зокрема, кризо-

вий стан сільськогосподарського виробництва особливо гостро позначилися не лише на соціально-економічному, а й на політичному становищі України. Не вирішеність економічних проблем викликає нестабільність у всьому суспільстві. Це особливо небезпечно, оскільки йдеться про економічну безпеку держави. У такій ситуації особливої актуальності набуває досвід попередніх поколінь щодо розв'язання наболілих проблем.

№ 2 (122) березень-квітень 2013 р.